

Archaismus, nebo produkt puristy? Při práci s netolickou matrikou narozených z let 1833 - 1900 pro ves Žitnou mi náhodně do oka padlo slovo „houfník“. Bylo použito k označení zaměstnání otce zde zapsaného dítěte. Jeho příjmení ale nebylo mezi těmi, která jsem sledoval. Jsa přesvědčen, že význam slova mi osvětlí Příruční slovník jazyka českého, nesnažil jsem se o získání dalších informací z matriky. Devítisvazkové stěžejní dílo, zachycující na více jak 10 000 stranách slovní poklad českého jazyka včetně archaismů, mne však tentokrát zklamalo. Houf, houfec, houfeček, houfek, houfem, houfně, houfnice a houfný, to jsou slova, která toto dílo zná. Já ostatně také. Ale houfník mezi nimi není. A co tedy Lexikon genealoga (Boleslav Lutonský, 2003)? Tady je houfník uveden, ale jako řemeslnický výraz s významem „sděř, sdířka vozového kola“. Nejsem překvapen, neboť to, co se potřebuji dovědět, obvykle ve specializovaných slovnících nenacházím. Ve slovnících českého jazyka však marně hledám i slovo „sděř“. Autor Lexikonu genealoga měl patrně na mysli zděř, tedy kovový kroužek nebo obruč.

Chtěl-li jsem tak svou počáteční zvědavost ukojit, musel jsem se ke zmiňované netolické matrice vrátit. Oním houfníkem byl František Haidinger, syn Františka, šafáře na Orlíku a Juliany rozené Bártové z Krumlova. V letech 1848 - 1852 jsou v této matrice zapsána narození tří jeho dětí, které měl s manželkou Marií, dcerou poklasného ze štětínského dvora Josefa Piláta. Jan, Josef a Kateřina Haidingerovi přišli na svět v knížecím dvoře v Žitné č. 7. A u zápisu nejstaršího z těchto dětí, aby nedošlo k mýlce, uvedl zapisující kněz německý ekvivalent otcovy profese „Hammelknecht“. Takže ovčák! Otázkou zůstává, zda „houfník“ nebyl neologismem stvořeným P. Ignácem Gregorou*, který křtil Jana a Josefa Haidingerovy. Svým úhledným písmem, které znám i z jiných archiválií, provedl tyto dva zápisy do matriky. Kateřinu Haidingerovou však křtil P. Josef Fremund a i on zapsal otce coby knížecího houfníka. Nicméně si vzpomínám, že v netolických matrikách z téhož údobí mne před časem přivedlo v úžas slovo „lipen“. Byl tak označen měsíc červenec. A pokud se nemýlím, byl pisatel stejný.

Jan Antonín Mager

* P. Ignác Gregora, syn ševcovského mistra Františka Gregory a Marie rozené Touškové se narodil v Netolicích a byl pokřtěn dne 27. července 1815. Na kněze byl vysvěcen 25. července 1840 a v době zmiňovaných zápisů byl netolickým fundačním kaplanem.

Badatelský střípek z Hořovic. Moji předci Lokajové (Pistorius, Lokaj, Hölzl a ostatní rody ze Žebráku) bývali mlynáři v Hořovicích. Matěj Lokaj (1626 -1716) si vzal Sobinu Severkovou (*1635 - + před 1696) a pak spolu hospodařili na Severkovském mlýnu. Rod Severků vymřel začátkem 18. století a příjmení Severka se už v Hořovicích dál nevyskytovalo. Na podrobné turistické mapě jsem však mezi Hořovicemi a Osekem objevila lokalitu „U Severků“, což mne velmi provokovalo. Vydala jsem se tedy do Hořovic navštívit jednu svoji známou a udělaly jsme si tam výlet. Našly jsme fabriku Rubiko a když jsme se vnutily dovnitř, mj. nám pověděli, že vzađu za továrnou je rybník. Uviděly jsme i náhon a při rekonstrukci nalezený mlýnský kámen u továrny zasazený do betonu na ozdobu! Dovedete si představit, jakou jsem měla radost, když jsem našla přesné původní místo Severkovic mlýna. Je úžasné, že se pojmenování „U Severků“ dochovalo tolik let, i když už dávno nikdo neví, proč se tam tak říká. Také jsem se tehdy dozvěděla spoustu zajímavostí o dalším příbuzném – Václavu Schmidtovi, který v Hořovicích založil první továrnu na smaltované nádoby.

Hana Skočková

Jizerští skláři Riedelové - jeden z mnoha pozoruhodných sklářských rodů Jizerských Hor, vybudovali svůj první výrobní komplex v Dolním Polubném. Zakladatelem podniku byl Josef Riedel starší (1816 - 1894). Rozvoj skláren pak v dalších generacích zajistili jeho odborně i obchodně zdatní potomci. Tato polubenská linie rodu Riedelů žije od r. 1945 v Rakousku. Článek věnovaný historii rodiny nyní napsali Alena a František Schreiberovi. Vyprávění je samozřejmě doplněno několika fotografiemi a rovněž dosud nepublikovanou částí textu z pamětí písmáka Františka Róna (1848 - 1932), truhláře z Vysokého nad Jizerou. Obě jeho starší sestry sloužily u Riedelů, jedna jako kuchařka, druhá byla vychovatelkou. Článek najdete v časopisu Krkonoše - Jizerské Hory č. 7 / 2004, na stránkách 32 - 33.

mt

Stopou Věnceslava Metelky. Horský písmák Věnceslav Metelka, rodák ze Sklenařic (1807 - 1867), učitelský pomocník v Pasekách nad Jizerou, rolník, muzikant a zakladatel krkonošské houslařské školy. Jeho tři tisíce stran zápisků stalo se K. V. Raisovi předlohou k napsání románu „Zapadlí vlastenci“ a Metelkova osobnost rozhodně není zapomenuta ani dnes. Při pátrání po Metelkově rodném domku mi pomohla náhoda, když jsem u jedné vilky oslovil sekáče trávy. Ukázalo se, že právě jeho sedmdesátiletá maminka byla provdaná za jednoho z Metelkových potomků. Metelkova rodná roubenka čp. 11 je krásně zachovalá a v Jablonečku jsem se tak mohl seznámit s Metelkovým pravňukem Stanislavem (*1932). Jeho syn Vladimír (*1956) je coby písmákův pravňuk posledním mužským potomkem rodu. V Pasekách je ještě dům č. 8, do kterého se r. 1863 vdala za Josefa Nesvadbu Metelkova dcera Johanka. Dnes tu bydlí její pravňuk Karel Nesvadba (*1928). jeho vnuk Jan (*1991) je dalším pokračováním rodu po mateřské linii. Od roku 1992 - 100 let od vydání Raisova románu - se tu konají proslulé Pasecké hudební slavnosti. (Petr Luniaczek, Po stopách Věnceslava Metelky. In Krkonoše - Jizerské hory, roč. 37, č. 9/2004)

mt